

Počítáme

Druhy číslovek, skloňování číslovek tři, čtyři, psaní složených číslovek; složenka, podací lístek

Nové známky

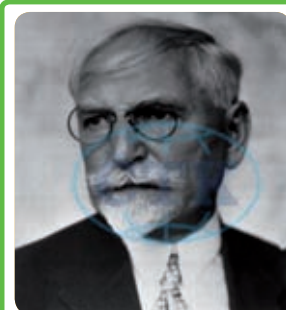
K poslání dopisu či pohledu potřebujeme známky. Nově na nich mohou být místo číslic písmena. Jejich výhodou je, že budou platné i tehdy, když se částka za zaslání změní.

Pro obyčejné psaní pro doručení po naší vlasti použijeme známku s písmenem A, písmeno E označuje Evropu a Z je určeno pro dopisy do zámoří.

Jako první vydala Česká pošta písmenové známky s postavkami ze *Čtyřlístku*. Následovaly známky s motivy z díla slavného českého výtvarníka Alfonse Muchy. Ty jsou zajímavé i pro filatelisty. Mucha totiž vytvořil vůbec první poštovní známku pro samostatnou Československou republiku v roce 1918.

Více informací můžeme získat na www.pismenoveznamky.cz nebo na infolince 840 111 244.

(podle informačního letáku České pošty a <http://www.pismenoveznamky.cz/znamky-alfons-mucha.html>)

Alfons Mucha byl český malíř a grafik. Zjistěte, kdy žil a jakou tvorbou se zabýval.

Co je to **zámoří**?

- 1 Vysvětli rozdíl v pravopise slovních spojení **Česká pošta** a **slavný český výtvarník**.
- 2 Vypiš ze třetího odstavce spojení předložek s podstatnými jmény a urči pád podstatných jmen.
- 3 Převyprávěj spisovně, co se přihodilo jedné dívce z 5. ročníku.

Dnes nám úča zase dala otravnej úkol. Máme někomu napsat list. Tak napíšu, jakej jsem měla nemožnej den. V noci jsem žuchnula z postele a hrozně se praštila. Ráno jsem se zaboha nemohla probrat a z domu jsem vystřelila pozdě. Pololetky v dohledu a já slíznu kouli z písemky. Doma byl kravál a místo telky musím vejrat do učebnice. Mám být jako ségra, která se jen šprtá? A to mi ještě někdo šlohnul mikinu.

Nazdárek Marta.

Napiš dopis tak, aby ho mohla Marta ve škole odevzdat. Může být napsaný nespisovně?

4 Rozděl číslovky na určité a neurčité.

padesát šest, kolik, osmý, šestero, několikrát, trojnásobný, stokrát, mnoho, kolikery, několikátý, tisící, mnohokrát, troje, několikanásobně, dvojí

Urči druh číslovek. Může ti pomoci následující přehled.

Číslovky určité vyjadřují přesný počet, pořadí, násobek, množství druhů, např. *dvacet, pátý, pětkrát, patery*.

Číslovky neurčité tyto údaje přesně nevyjadřují, např. *mnoho, kolikátý, několikrát, několikery*.

5 Které druhy číslovek jsou v textu *Nové známky*?

V kolika jazycích umíte napočítat do tří (deseti)?

Číslovky (určité i neurčité) dělíme podle významu do čtyř skupin:

základní vyjadřují počet, např. *devět, kolik*,

řadové vyjadřují pořadí, např. *osmnáctý, několikátý*,

násobné vyjadřují násobek, např. *sedmkrát, mnohonásobný*,

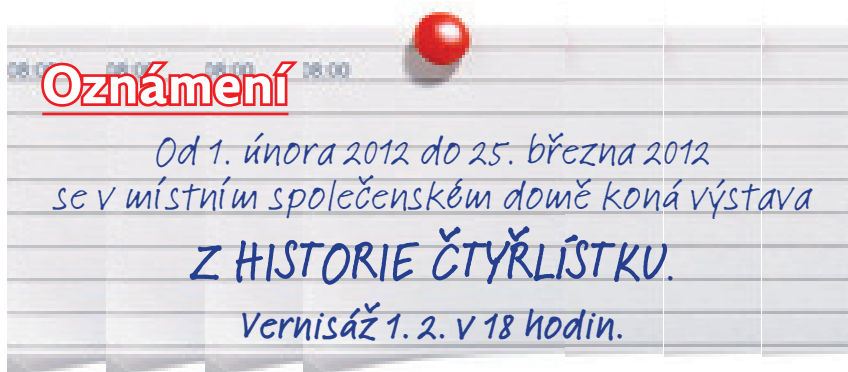
druhov vyjadřují množství druhů, např. *troje, několikery*.

6 Vyhledej v příslovích číslovky a urči jejich druh.

Devatero řemesel, desátá bída. Když se dva perou, třetí se směje. Ryba a host třetí den páchnou. Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem. Jedna chyba sto jiných za sebou táhne. Stokrát nic umožilo vola. Mnoho psů, zajícova smrt. Kdo šetří, má za tři. Dvakrát měř, jednou řež.

Vyber si jedno přísloví a vysvětli ho. V jaké situaci bys ho použil(a)?

7 Vyhledej v oznámení číslovky a urči jejich druh. Kdy píšeme za číslovkami tečku?

Vernisáž [-ny-] je slavnostní otevření výstavy.

Za řadovými číslovkami napsanými číslicemi píšeme tečku. Např. 22. září, 5. místo.

8 Kde všude se setkáváš s řadovými číslovkami zapsanými číslicí? < Uveď nejméně tři příklady v alespoň jednom větném celku.

9 Doplně tečky tam, kde v textu chybějí. Jsou číslice na všech místech textu správně zařazeny?

Ministerstvo průmyslu a obchodu vydalo dne 28. 4. 2010 poštovní známku z edice českého komiksu *Čtyřlístek*. Tyto veselé příběhy slaví 500. vydání a vycházejí více než 40 let. Dobrodružství 4 kamarádů sleduje již 4. generace čtenářů. Jako 1. se na známce o rozměrech 23 × 31 mm objevila Fifinka. Známky budou vydávány v bločcích po 10 kusech. Cena 1 známky je 10 Kč.

Edice [-dy-] je vydání řady knih, časopisů atd., v tomto případě známek s postavičkami *Čtyřlístku*.

Vysvětlete, co je to **komiks**. Pamatujete si ještě, ve kterém evropském městě je muzeum komiksů?

10 Mario si přečetl některé příběhy *Čtyřlístku*. Objednal si další dvě knihy z Paláce knih Luxor, Václavské náměstí 41, 110 00 Praha 1. Cena knih je 531 Kč a 495 Kč. Porad' mu, jak má správně vyplnit složenku.

Složenko (poštovní poukázka) je lístek s písemným příkazem k platbě.

Při vypisování složenky vyplňujeme výši částky i slovem. **V tomto jediném případě** píšeme jakoukoli číslovku dohromady, např. *Osmsetčtyřicet*. Nevynecháváme ani jedničku, např. *Jednostopadesátšest*. Slovo má začínat velkým písmenem.

11 Jak vypadá správně napsaná číslovka na složence?

1 026 • Jedentisícdvacetšest • Jeden tisíc dvacet šest • Tisícšest • tisícdvacetšest

Zjistěte, proč se na složenkách nevynechávají mezery.

12 Doplň správné tvary číslovky **dva, dvě**.

Na obálku nalepil _____ známky. Ve schránce byly _____ pohledy. _____ adresy jsou zcela správné. Barvy těchto _____ obálek vybledly. Pošli dopis _____ přátelům. Vidiš ty _____ ohromné balíky? Jen ve _____ obálkách najdeš náповědu. Úřednice razítkovala dopisy _____ různými razítky. U _____ přepážek nikdo nestál.

Urči druhy vět. Které z vět by mohly být zvolací? Jednu z nich zapiš a vysvětli, kdy bys ji použil(a).

➤ Doplň do předchozího cvičení tvary číslovek **tři, čtyři**. Správnost si zkontroluj podle následujícího přehledu.

Skloňování číslovek dva (dvě), tři, čtyři

1. p.	dva (dvě)	tři	čtyři
2. p.	dvou	tří, třech	čtyř, čtyřech
3. p.	dvěma	třem	čtyřem
4. p.	dva (dvě)	tři	čtyři
6. p.	(o) dvou	třech	čtyřech
7. p.	dvěma	třemi	čtyřmi

Číslovka **oba (obě)** má stejné tvary jako číslovka **dva (dvě)**.

13 přečti správně.

Viděl jsem tě se 3 dívkami. Číslo 18 vyděl 4. Pil džus 2 brčky. Čmelák sebral pyl ze 3 květů. 2 hodiny seděla u syna. Malé dítě usíná i 1 hodinu. Výška skokanského můstku je 3 metry. Se svými 4 metry není tato vížka výjimečná. V zoo vyli psi se 2 vlky a 3 šakaly. Víly tančily na 4 paloučcích. Po 2 kilometrech narazíte na nové vily. Vráťím se během 3 hodin.

Vysvětli pravopis vyznačených slov.

14 Najdi ve větných celcích ukryté číslovky.

Můžeš si vzít klobouk. Šlápl sestře na nohu, ona mu to prominula. Počty řidičů narůstají. Vytrí podlahu na chodbě. V tajence vyjde věta o přátelství. Pokrývač opravoval střechu. Jdi zpět do lékárny Devětsil. Co víš o Kosmovi? Střídej barvy.

Největší poštovní schránka

Při procházce Pelhřimovem uvidíte hodně nej: největší, nejdelší, nejsilnější, ... Je to město rekordů.

Jeden z exponátů místního Muzea rekordů a kuriozit je obří poštovní schránka. Nápad na její vytvoření vznikl v Nizozemsku ve městě Waddinxveen, které je partnerským městem Pelhřimova. Schránka má rozměry 182 × 132 × 110 cm.

Vypadá stejně jako české schránky z první poloviny 20. století.

Na přelomu let 2000 a 2001 byla určena pro vzkazy do příštího tisíciletí, které mohly být adresovány pravnukům, planetě Zemi, vodám, lidu, ...

V Pelhřimově vás nečekají jen rekordy. V Síni bratří Lipských si připomenete známé pohádky. Muzeum strašidel vás překvapí loutkami vyrobenými místními dětmi. V expozici Zlaté české ručičky je mnoho předmětů ze zápalek. Nudit se určitě nebudete.

Waddinxveen [vadyns-fejn] leží jihovýchodně od Amsterdamu, hlavního města Nizozemska.

Rekord je nejlepší výkon nebo výsledek. **Kuriozita** je slovo přejaté a označuje zvláštnost, vzácný, podivný jev.

Exponát je předmět vystavený na výstavě.

15 Přečti si pozorně text a odpovídej na otázky.

- Kde najdeme obří schránku a v čem je odlišná od běžných schránek?
- Můžeš do schránky vhodit vzkaz pro řeku Vltavu roku 2400?
- Je schránka nižší než 1 metr? Porovnej její velikost s něčím, co dobře znáš.
- Dozvěděl(a) ses, co všechno ze sirek můžeme v Pelhřimově vidět?

16 Vyhledej v textu *Největší poštovní schránka* alespoň pět přídatných jmen a urči jejich druh.

Přidej k těmto přídatným jménům jiná podstatná jména. Vyber si tři dvojice a urči mluvnické kategorie přídatných jmen.

Kdo jsou bratři Lipští? Pokud odpověď neznáte, vypátrejte ji.

17 Zdůvodni pravopis slov vyznačených v textu nahoře.

18 Co si myslíš o nápadu házet do schránky vzkazy? Napsal(a) bys vzkaz pro budoucí generaci? Vysvětli, komu bys napsal(a) a proč.

19 Přečti si ukázky různých vzkazů přímo ze schránky.

*„Lidé třetího tisíciletí, neblázněte!
Peníze nejsou všechno!“ P. M. Pelhřimov*

Urči druh vět. Vyhledej a vyskočuj číslovku.

„Vzkaz pro českou poštu: Kéž by do budoucna fungovala pošta i na hřbitov. Chtěla bych se tak spojit s těmi, kteří už nejsou mezi námi a kterým bych chtěla ještě něco vzkázat. To, co jsem nestačila či nenašla odvahu říci za jejich života. No, nebylo by to skvělé, BABI?“

Podtrhni větu přací. Vypiš spojovací výrazy a urči jejich slovní druh.

*„Vzkaz pro všechny obyvatele planety: Udržte planetu v pořádku, a najdete-li stroj času, vraťte se pro mě do 22. 6. 2000. Sedím tu v obýváku a píšu Vám. Provedu Vás po Ostravici.“
Jirka Š., Ostravice*

Doplň tečky za řadové číslovky.

Představ si, jak by takové setkání mohlo vypadat. Sestav si osnovu a vypravuj.

➤ Jak jsi přečetl(a) číslovky psané číslicemi v textu *Největší poštovní schránka*? A jak datum v posledním vzkazu předchozího cvičení? Existuje někde více možností čtení?

Číslovky složené z jednotek a desítek čteme a píšeme dvojím způsobem, např. 35, třicet pět nebo pětatřicet. Zapisování jednotlivých slov v číslovkách zvlášť platí i pro všechny vyšší číslovky, např. jeden tisíc dvě stě padesát sedm.

O tvaru jmen počítaných předmětů rozhoduje obvykle poslední část číslovky. Např. *Na výlet jede čtyřia^{dvacet} žáků.* (jako *dvacet žáků*), ale: *Na výlet jedou dvacet čtyři žáci.* (jako *čtyři žáci*).

Číslovky určité píšeme číslicemi v obvyklých textech v datech a jsou-li složitější. V matematicky zaměřených textech se číslovky píší číslicemi běžně.

20 Přečti číslovky a slova k nim uveď ve správném tvaru.

Naši školu (navštěvovat) 553 (žák). Na splnění úkolu (potřebovat) 33 (minuta).
V knihovně (být uloženo) 3 378 (kniha). Výstavu (zhlédnout) 475 (návštěvník).
Prohlídky (zúčastnit se) 23 (skupina). Představení (vidět) 101 (divák). Na očkování
(dorazit) 44 (pes).

■ Vyber si dvě složené číslovky a zapiš je slovy.

21 Vymysli, čím byste se mohli zapojit do soutěže s rekordy a kuriozitami v Pelhřimově.

■ Pokus se sestavit přihlášku do soutěže. Na které údaje nesmíš zapomenout?

22 Každý žák ve škole vytvořil velikonoční kraslici. Žáci páté třídy všechno zabalili a šli poslat na poštu. Tam museli vyplnit podací lístek. Víš jak? Vyplň ho přes fólii. Adresa: Muzeum rekordů a kuriozit, Palackého 47, 393 01 Pelhřimov.

23 Přidej ke každému slovu číslovku a přídavné jméno.
Jednu trojici vyskloňuj.
Vzor: pes – dva velcí psi

rekord, soutěž, kuriozita, prohlídka, kurýr,
kartáček, městečko, výrobek, práce,
< muzeum

■ Vyber si dvě (**<** čtyři) utvořené trojice a užij je v krátkém vypravování.

24 Vysvětli význam slov: můžeš uvést synonymum, příklad (slovo významem podřazené), antonymum, užít slovo ve větě celku, pokusit se napsat, jak je to ve slovníku.

číslo, číslovka, číslice, počet, počítat

Podací lístek	
Vyplní pošta:	
Odesílatel	
Adresát	
Dobírka Kč	
Udaná cena Kč	

Kurýr je rychlý posel.

25 Doplň.

se čtyřm__ nedbal__m__ žáky, nedůvěřiv__ zákazník,
obrovským__ tunel__, omšel__ svrchník, obl__beným__
cestam__, se třem__ nedočkav__m__ dětm__, nespravedliv__ v__sledek,
se stovkam__ p__chlav__ch růží, opotřebovaným__ rukav__cem__, dv__ orl__
sam__ce, osmihodinov__ program__, s oběm__ obdivovaným__ herečkam__,
přicházel__ s oškl__v__m__ úraz__, ožehav__ problém, se dvěm__ bíl__m__
páv__, paprikov__ salám, předvedl__ se nev__daným__ kouzl__,
s v__znamným__ osobnostm__, u tř__ vzrostl__ch jabloní

Slova **oči, uši, ruce, nohy** mají v 7. p., č. mn. tvary zakončené **-ma**, tedy *oči*ma, *uši*ma, *rukama*, *nohama*.

26 Přečti hádanky. Co je to? Podtržené dvojice slov vyskloňuj.

Má to 2 hlavy, 4 uši, 4 oči, 2 ruce a 6 nohou, ale kráčí to po 4.

Nápověda: nahraď slovo **kráčí** synonymem.

Jede kočí, má sto očí, do každého něco strčí.

Kdo má dvě oči vpředu a vzadu ještě spoustu dalších?

 V jedné hádance (< všech hádankách) urči slovní druhy.

27 Urči slovní druh následujících slov a jejich vzory.

sto, tisíc, milión, první, desátý, kopa, mandel, tucet, pár

 Tato slova také vyjadřují počet. Nevíš-li jaký, zjisti to.

28 Doplň vhodný přísudek v čase minulém.

Pinda, Fifinka, Bobík a Myšpulín _____ v každé situaci. Rodiče i prarodiče _____ dětem další díly. Chlapci a děvčata si se zájmem _____ příběhy Čtyřlístku. Davy lidí _____ nové rekordy. Tisíce návštěvníků _____ do Pelhřimova. Zde _____ několik nezapomenutelných hodin. < Ženy, muži i děti nás _____ svým uměním.

29 Diktát.

Návštěvníci strávili v Pelhřimově a jeho okolí celý den. Vyrazili po stezce plné rekordů, která měří tisíc metrů. Prohlédli si tři zastávky s mluvícími informačními panely. Obdivovali mnoho rekordů. Výrobky ze sirek všechny zaujaly. Děti si vybraly něco na památku.